



Observatie- en registratiesysteem Peuterplein

Analyse doelen Jonge kind

slo

Mei 2016

nationaal
expertisecentrum
leerplan-
ontwikkeling

Verantwoording



2016 SLO (nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling), Enschede

Mits de bron wordt vermeld, is het toegestaan zonder voorafgaande toestemming van de uitgever deze uitgave geheel of gedeeltelijk te kopiëren en/of verspreiden en om afgeleid materiaal te maken dat op deze uitgave is gebaseerd.

Informatie

SLO

Afdeling: Primair Onderwijs & Kenniscentrum Leermiddelen

Postbus 2041, 7500 CA Enschede

Telefoon (053) 4840 664

Internet: www.slo.nl & www.wikiwijsleermiddelenplein.nl

E-mail: primaironderwijs@slo.nl & leermiddelenplein@slo.nl



Peuterplein Observatie- en registratiesysteem

DEEL 1: ACHTERGRONDGEGEVENS OBSERVATIELIJST

Titel	<i>Observatie- en registratiesysteem Peuterplein</i>
Auteurs	-
Uitgever	Uitgeverij Malmberg
Jaar van uitgave	- (versie zoals augustus 2015 online staat op de website www.mijnmalmberg.nl)
Doelgroep	Het observatie- en registratiesysteem is gericht op kinderen van 2 t/m 4 jaar op kinderdagverblijven en peuterspeelzalen. Het programma <i>Peuterplein</i> is bestemd voor kinderen van 0-4 jaar. In de pakketwijzer bij dit pakket zijn observatieformulieren opgenomen voor 0-2 jaar en voor 2-4. De jongste doelgroep ontbreekt in het digitale systeem.
Samenstelling van het instrument	Digitaal bestand (Excel) met de tabbladen: handleiding, namen, observaties, voortgang. Daarnaast zijn er tabbladen voor elk van de thema's uit het programma <i>Peuterplein</i> en voor eigen thema's.
Doorgaande lijn	<i>Peuterplein</i> wordt in groep 1 en 2 opgevolgd door <i>Kleuterplein</i> . De papieren versies van de observatieformulieren voor kinderen van 0 tot 2 jaar en 2 tot 4 jaar sluiten qua opbouw op elkaar aan. De digitale versie is wat de doelen (observatiepunten) betreft nagenoeg gelijk aan de papieren versie; de opbouw wijkt voor taal en voorbereidend rekenen hier iets van af.
Geanalyseerde onderdelen	Tabblad 'observaties'.
Uitgangspunten en doelstellingen van het instrument	In het observatie- en registratiesysteem wordt niet ingegaan op de uitgangspunten van het instrument. Doel is om de ontwikkeling van kinderen bij te houden. In de pakketwijzer van programma wordt aangegeven: " <i>Peuterplein</i> is een breed pakket voor stimulering van de ontwikkeling van jonge kinderen. Het biedt een goede voorbereiding op groep 1 van de basisschool, doordat alle ontwikkelingsgebieden die van belang zijn systematisch aan bod komen." "Alle activiteiten van <i>Peuterplein</i> zijn gericht op de speelse verwerving van kennis en vaardigheden."
Korte beschrijving van visie op <u>het jonge kind</u> zoals aangegeven in het instrument/ de methode	In het observatie- en registratiesysteem wordt niet ingegaan op de visie op het jonge kind. In het programma staat vermeld: "Alle activiteiten van <i>Peuterplein</i> zijn gericht op de speelse verwerving van kennis en vaardigheden. In de peuterleeftijd leren kinderen vooral door spelen, ervaren en doen (Goorhuis, 2005). Met peuters werkt u vooral vanuit het eigen lichaam en vanuit de belevingswereld dicht bij het kind." "De zintuigen spelen bij jonge kinderen een grote rol. Er is daarom veel aandacht voor proeven, ruiken, tasten, kijken enzovoort."
Inhoud	De observatielijst onderscheidt de volgende vak- en ontwikkelingsgebieden: algemeen, taalontwikkeling, voorbereidend rekenen, motoriek, sociaal-emotionele ontwikkeling en muziek. Het instrument hanteert een driepuntschaal (beheerst wel, twijfelachtig of niet).

	<p>Het digitale bestand (Excel) heeft verschillende tabbladen: handleiding, namen, observaties, voortgang en tabbladen waarin de voortgang per thema kan worden bijgehouden.</p> <p>Op het tabblad handleiding staat een korte gebruiksaanwijzing voor het plannings- en observatiesysteem <i>Peuterplein</i>.</p> <p>Het tabblad observaties is een formulier waarop de scores van de observaties door middel van de driepuntsschaal kunnen worden ingevuld. Door middel van kleuren (groen, oranje, rood) kan in een oogopslag gezien worden op welke doelen een peuter uitvalt.</p> <p>Per thema (huisdieren, water, familie, je lichaam, lente, zomer, herfst, winter) is er een tabblad waarop de verschillende activiteiten staan die horen bij dit thema. Een totaal overzicht van ingeplande en afgeronde activiteiten van de verschillende thema's is zichtbaar op het tabblad voortgang.</p>
Aspecten taalontwikkeling	<p>Taal onderscheidt drie domeinen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • praten en luisteren, • ontluikende geletterdheid, • spelen met taal.
Aspecten rekenontwikkeling	<p>De doelen voor voorbereidend rekenen zijn onderverdeeld over twee categorieën:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tellen en getalbegrip, • meten, ruimte en vormen.
Aspecten sociaal-emotionele ontwikkeling	<p>De sociaal-emotionele ontwikkeling kent twee onderdelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sociaal emotioneel, • spel.
Werkwijze	<p>De recentste versie van het observatieformulier dient gedownload te worden en kan daarna digitaal ingevuld worden (Excel).</p> <p>Op het tabblad namen worden de namen ingevuld van de kinderen uit de groep, deze verschijnen dan automatisch op de andere tabbladen (observaties, voortgang en per thema).</p> <p>In het tabblad observaties kan er per kind bijgehouden worden hoe de ontwikkeling verloopt. Met behulp van de driepuntsschaal (beheerst wel, twijfelachtig of niet) worden de observaties ingevuld op dit tabblad. Het digitale bestand (Excel) geeft automatisch een kleur aan het invulveld (+ = groen, 0 = oranje, - = rood), waardoor de leidster in één oogopslag kan zien welke taken het kind nog niet beheerst. Per kind of per groep kunnen deze observaties geprint worden.</p> <p>Op de tabbladen per thema (huisdieren, water, familie, je lichaam, lente, zomer, herfst en winter) kunnen activiteiten ingepland worden en kan er bijgehouden worden welke activiteiten zijn afgerond. Als een activiteit is ingepland kan er een I ingevuld worden, deze wordt veranderd in een A als de gepland activiteit afgerond is. Ook is het mogelijk om een tabblad met eigen thema te vullen en de bijbehorende activiteiten in te plannen. Tot slot kan je op het tabblad voortgang zien hoeveel activiteiten ingepland en afgerond zijn per kind. Deze zijn uitgesplitst per ontwikkelingsgebied (wereldoriëntatie, taal-lezen, rekenen, motoriek, sociaal-emotioneel en muziek).</p>
Aanwijzingen voor normering	<p>De werkwijze <i>Peuterplein</i> geeft de volgende aanwijzing met betrekking tot normering: "Als een kind een taak beheerst zet je een '+', als het</p>



	<p>twijfelachtig is een '0' en een '-' geeft aan dat het kind de taak nog niet beheerst."</p> <p>Wanneer een kind welke score krijgt, is afhankelijk van de interpretatie van de leidster. Hiervoor worden geen verdere aanwijzingen gegeven in het observatie- en registratiesysteem.</p>
<p>Aanwijzingen voor hulp bij gesignaleerde problemen</p>	<p>In het observatie- en registratiesysteem worden geen aanwijzingen gegeven voor hulp bij gesignaleerde problemen.</p> <p>In de activiteiten behorende bij de thema's worden wel aanwijzingen gegeven om de activiteiten moeilijker (een stapje naar boven) en eenvoudiger te maken (een stapje naar beneden).</p> <p>Daarnaast bieden de thema's mogelijkheden om op drie niveaus te werken bij het onderdeel woordenschat: startwoorden (voor taalzwakke kinderen), basiswoorden (voor alle kinderen) en uitbreidingswoorden (moeilijke woorden voor kinderen die meer uitdaging willen).</p>



**DEEL 2A: ANALYSE-RESULTATEN OBSERVATIESYSTEEM PEUTERPLEIN OP SLO-DOELEN
(beschrijvend)**

Taal aanvang groep 1

Domein Mondelinge taalvaardigheid	
woordenschat en woordgebruik	Het observatie-instrument gaat niet in op woordenschat. Woordenschat komt wel in het programma Kleuterplein aan de orde op drie niveaus: startwoorden, basiswoorden en uitbreidingswoorden.
vloeiend en verstaanbaar spreken	Het instrument besteedt bij het onderdeel 'praten en luisteren' aandacht aan de omschrijving van het taalniveau; de specificering zoals bij de SLO-doelen vermeld staan ontbreken. Doelen die wel in het instrument staan geformuleerd, zijn: 'kan zeggen wat het wil, nodig heeft of voelt (tweewoordzin of driewoordzin)'; 'kan vertellen wat het heeft meegemaakt'.
luisteren	Het doel 'luistert naar een ander' komt aan bod in het instrument. Het doel 'kan enkelvoudige instructies begrijpen en uitvoeren' niet. Het luisteren naar een voorgelezen verhaal komt bij ontluikende geletterdheid aan de orde; het luisteren naar een radio- of televisiefragment niet.
gesprekjes voeren	Drie van de vier doelen rond gesprekjes voeren zijn aangetroffen. Het doel 'geeft antwoord op vragen van de leidster of ander kind' ontbreekt.
mening uiten en vragen stellen	Het kunnen vragen om hulp komt aan de orde bij sociaal emotioneel. Overige doelen zijn niet aanwezig.
Domein Ontluikende en beginnende geletterdheid	
leesplezier	Het instrument besteedt bij ontluikende geletterdheid aandacht aan leesplezier.
oriëntatie op boek en verhaal	Bij ontluikende geletterdheid komt ook het ervaring op doen met boeken en de manier waarop ze gelezen worden aan bod. Het aanwijzen en benoemen van plaatjes is een observatie-item in het instrument; navertellen van het verhaal aan de hand van plaatjes komt niet expliciet aan de orde. Wel staat als doel geformuleerd: 'kan iets vertellen over een voorgelezen boek (wie, wat, waar)'. Doelen rond oriëntatie op geschreven taal komen nauwelijks aan de orde. Het enige item wat hierop ingaat, is: 'kan een bekend voorgelezen verhaal meelesen'.
oriëntatie op geschreven taal	
fonemisch bewustzijn en alfabetisch principe	Drie van de vijf doelen van het subdomein fonemisch bewustzijn en alfabetisch principe zijn aangetroffen: het zich bewust worden van klanken in woorden, het meedoen aan spelletjes rond taal en het opdoen van ervaring met rijmen. De doelen 'ontdekt de relatie tussen klanken en letters' en 'herkent symbolen' komen niet voor.
Domein Taalbeschouwing	
algemeen	In het instrument komt bij taalontwikkeling het aspect 'spelen met taal' aan bod. Doelen rond het bewust zijn van eigen taalgebruik en kunnen praten over taal komen niet aan de orde.



Sociaal-emotionele ontwikkeling aanvang groep 1

Domein Zelfbeeld/ Ontwikkeling van identiteit	Doelen van het domein zelfbeeld/ ontwikkeling van identiteit komen zeer beperkt aan de orde. Alleen het doel 'kan basisemoties onderscheiden' is aangetroffen.
Domein Ontwikkeling van zelfstandigheid	Van de acht doelen van het domein ontwikkeling van zelfstandigheid komen er drie voor in het instrument: voelt zich op zijn/haar gemak in de eigen groep; kan aangeven dat het hulp nodig heeft; leert ervaren wat hij/zij al kan. Het doel 'kan zich waarschijnlijk grotendeels zelf redden' komt gedeeltelijk aan de orde bij het observatie-item 'is zindelijk'.
Domein Sociaal gedrag/ ontwikkeling van sociale vaardigheid	De meeste doelen van sociaal gedrag/ ontwikkeling van sociale vaardigheid komen aan bod. Slechts drie van de vijftien doelen zijn niet gevonden: 'staat open voor nieuwe situaties en opdrachten', 'begint bewust patronen te ontdekken in eigen gedrag en het gedrag van anderen' en 'accepteert dat het niet alles even goed kan'.
Domein Werkhouding en concentratie	Doelen van het domein werkhouding en concentratie ontbreken in het instrument.



DEEL 2B: ANALYSE-RESULTATEN OBSERVATIESYSTEEM PEUTERPLEIN OP SLO-DOELEN (tabel)

Legenda:

■	=	aanwezig
▣	=	gedeeltelijk aanwezig
□	=	niet aanwezig
n.v.t.	=	niet van toepassing

Taal aanvang groep 1

Het kind ...		
Domein Mondelinge taalvaardigheid		
woordenschat en woordgebruik	heeft een passieve woordenschat van gemiddeld 4000 woorden	<input type="checkbox"/>
	heeft een actieve woordenschat van gemiddeld 2000 woorden	<input type="checkbox"/>
	gebruikt woorden in een andere situatie	<input type="checkbox"/>
	gebruikt steeds meer verschillende en complexere woorden	<input type="checkbox"/>
	kent het verschil tussen ik, jij, hij/zij	<input type="checkbox"/>
	gebruikt verleden tijd	<input type="checkbox"/>
	gebruikt onbepaalde voornaamwoorden	<input type="checkbox"/>
	gebruikt bijvoeglijke naamwoorden	<input type="checkbox"/>
	gebruikt het woordje <u>er</u>	<input type="checkbox"/>
	heeft 75% van de klinkers en medeklinkers van het Nederlands taalsysteem verworven	<input checked="" type="checkbox"/>
vloeiend en verstaanbaar vertellen	omschrijving taalniveau	<input checked="" type="checkbox"/>
	maakt zinnen met een vervoegd werkwoord	<input type="checkbox"/>
	maakt eenvoudige samengestelde zinnen	<input type="checkbox"/>
	maakt vraagzinnen	<input type="checkbox"/>
	kan praten over thema's buiten het hier en nu	<input type="checkbox"/>
	heeft nog moeite met langere zinnen	<input type="checkbox"/>
maakt nog regelmatig fouten met onregelmatige werkwoorden	<input type="checkbox"/>	



Het kind ...		
	vertelt over wat hij gedaan of meegemaakt heeft op verstaanbare en begrijpelijke wijze	<input checked="" type="checkbox"/>
	benoemt en beschrijft alledaagse aspecten, zoals mensen, plaatsen en dingen	<input type="checkbox"/>
	beschrijft een aantal veel voorkomende handelingen, zoals eten of naar bed gaan	<input type="checkbox"/>
luisteren	kan enkelvoudige instructie begrijpen en uitvoeren	<input type="checkbox"/>
	luistert naar een op de leeftijd afgestemd verhaal en ontwikkelt verhaalbegrip door het interactief voorlezen	<input checked="" type="checkbox"/>
	luistert naar een op de leeftijd afgestemde radio/televisiefragment/gesproken tekst op internet	<input type="checkbox"/>
	luistert naar een ander	<input checked="" type="checkbox"/>
gesprekjes voeren	kan een gesprek voeren met leidster en een ander kind	<input checked="" type="checkbox"/>
	kent enkele gespreksregels	<input checked="" type="checkbox"/>
	reageert spontaan op ander kind of leidster	<input checked="" type="checkbox"/>
	geeft antwoord op vragen van de leidster of ander kind	<input type="checkbox"/>
	wie-, wat-, waar-vragen	<input type="checkbox"/>
	aanwijsvragen	<input type="checkbox"/>
	luistervragen	<input type="checkbox"/>
	voorspélvragen	<input type="checkbox"/>
keuzevragen	<input type="checkbox"/>	
mening uiten en vragen stellen	leert vergelijkingen te maken en zijn mening te geven	<input type="checkbox"/>
	stelt vragen om ergens meer over te weten te komen: <i>wat, wie, waar, waarom</i>	<input type="checkbox"/>
	vraagt om hulp	<input checked="" type="checkbox"/>
Domein Ontluikende en beginnende geletterdheid		
leesplezier	beleeft zichtbaar plezier aan voorlezen, boeken en rijmpjes	<input checked="" type="checkbox"/>
oriëntatie op boek en verhaal	ontdekt de samenhang tussen illustratie en tekst	<input type="checkbox"/>
	heeft ervaring opgedaan met boeken en de manier waarop boeken (voor)gelezen worden	<input checked="" type="checkbox"/>



Het kind ...		
	ontdekt de structuur in verhalen	<input type="checkbox"/>
	kan de inhoud van het boek al een beetje voorspellen op basis van de omslag van het boek	<input type="checkbox"/>
	kan een verhaal na vertellen aan de hand van een plaatjesboek	<input checked="" type="checkbox"/>
	kan de leidster nadoen als zij stukjes uit het boek uitbeeldt	<input type="checkbox"/>
oriëntatie op geschreven taal	ontdekt dat tekens gebruikt worden om iets te vertellen of leren	<input type="checkbox"/>
	ervaart dat dingen die opgeschreven zijn je iets kunnen leren	<input type="checkbox"/>
	ervaart dat dingen die je zegt, opgeschreven kunnen worden	<input type="checkbox"/>
	ontdekt het verschil tussen 'lezen' en 'schrijven'	<input type="checkbox"/>
	bladert door (prenten)boeken en speelt alsof hij eigen en andermans teksten kan 'lezen'	<input checked="" type="checkbox"/>
	kan, met behulp van volwassenen, eigen boodschappen in een primitieve 'geschreven' versie vastleggen	<input type="checkbox"/>
fonemisch bewustzijn en alfabetisch principe	wordt zich bewust van klanken in woorden	<input checked="" type="checkbox"/>
	doet mee met spelletjes rond taal	<input checked="" type="checkbox"/>
	ontdekt de relatie tussen klanken en letters	<input type="checkbox"/>
	doet ervaring op met rijmen	<input checked="" type="checkbox"/>
	herkent symbolen	<input type="checkbox"/>
Domein Taalbeschouwing		
algemeen	is op speelse wijze bezig met taal	<input checked="" type="checkbox"/>
	wordt zich bewust van eigen taalgebruik	<input type="checkbox"/>
	wordt zich bewust dat je over taal kan praten	<input type="checkbox"/>



Rekenen aanvang groep 1

Voor aanvang groep 1 heeft de leerling minimaal ervaring opgedaan met...		
Domein Getallen		
omgaan met de telrij	noemen van namen van telwoorden (in liedjes, prentenboeken)	■
	opzeggen van de telrij vanaf 1 (als liedje of versje)	■
omgaan met hoeveelheden	tellen van kleine hoeveelheden waarbij het gaat om synchroon tellen en noemen van telwoorden en eventueel het noemen van het resultaat	■
	het leggen van de één-één relatie door voorwerpen aan elkaar te koppelen of bij elkaar te leggen of te verbinden	□
	vergelijken van kleine hoeveelheden op het oog op 'meer', 'minder', 'meeste', 'minste', 'evenveel' en vergelijken van grotere hoeveelheden met groot verschil in aantal op het oog op 'meer', 'minder', 'meeste', 'minste'	■
	omgaan met hoeveelheidbegrippen: meer, minder, meeste, minste, veel, weinig in verschillende betekenisvolle situaties	□
	herkennen van groepjes van 2 en 3 zonder tellen	■
	nadenken over de functie van tellen en betekenis van telwoorden in speelse betekenisvolle situaties	□
	nadenken over begrippen als (heel) veel en (heel) weinig	□
	erbij of eraf halen van steeds een voorwerp/persoon, zoals in versjes (tien kleine kikkertjes, zeven zuurtjes) en beseffen dat het er eentje meer of minder worden	□
	(eerlijk) verdelen van voorwerpen over verschillende kinderen/bakjes of in groepjes	□
	ontdekken dat hoeveelheden verschoven of bedekt kunnen worden zonder dat het totaal verandert	□
	ontdekken dat getalsymbolen, tellen, telwoorden en hoeveelheden iets met elkaar te maken hebben	□
	representeren van de eigen leeftijd met bijvoorbeeld vingers	□
omgaan met getallen	herkennen van enkele getalsymbolen (cijfers/getallen) (bijvoorbeeld weten hoe de 1 en de 2 heten)	□
	praten over getallen en hoeveelheden in betekenisvolle situaties	□
Domein Meten		



Voor aanvang groep 1 heeft de leerling minimaal ervaring opgedaan met...		
algemeen	situaties waarin aspecten van lengte, gewicht, inhoud, geld en tijd aan de orde komen (bouwhoek, poppenhoek, kring, knutselen, speelzaal, prentenboeken, liedjes)	<input type="checkbox"/>
	onderzoeken van eigenschappen van voorwerpen (lengte, oppervlakte, gewicht, inhoud, tijdsduur, kleur) en op basis van een eigenschap sorteren (classificeren)	<input checked="" type="checkbox"/>
lengte, omtrek en oppervlakte	oplossen van eenvoudige meetproblemen: vergelijken op lengte en oppervlakte: wie/wat is groter of langer, welke schoen is kleiner, welke tekening/puzzel is groter, welke toren is hoger?	<input checked="" type="checkbox"/>
	rijtjes leggen of stapels maken met blokken: hoger en lager maken, langer en korter maken	<input type="checkbox"/>
	meten van je eigen lengte, bijvoorbeeld met behulp van een ander en met streepjes op de muur of een strook/stroken	<input type="checkbox"/>
	vergelijken en ontdekken van tegenstellingen, leren herkennen van begrippen als: grootste-kleinste, langste-kortste, hoogste-laagste	<input type="checkbox"/>
	leren herkennen van begrippen als: lang, groot, hoog, laag, klein	<input type="checkbox"/>
inhoud	situaties waarin vergelijken op inhoud voorkomt: wie heeft meer limonade, welke doos is groter? In welke vaas/beker zit meer water?	<input checked="" type="checkbox"/>
	spelen met vormen en water/zand: vormen vullen, overgieten, vol maken, leeg gooien	<input type="checkbox"/>
	vergelijken en ontdekken van tegenstellingen en herkennen van begrippen als: grootste-kleinste (doos, pop, beker), meeste (inhoud), minste en leren herkennen van begrippen als: vol, leeg, in, uit, veel, weinig	<input type="checkbox"/>
gewicht	'tillen' en 'wegen' van verschillende voorwerpen en vergelijken wat zwaarder is en wat lichter is en deze begrippen leren herkennen	<input type="checkbox"/>
	samen ontdekken en onderzoeken: wat is zwaar, heel zwaar, heel licht, en deze begrippen leren herkennen	<input type="checkbox"/>
geld	situaties waarin kinderen spelen met kopen en betalen (muntjes geven en spullen daarvoor krijgen), zoals in de winkelhoek	<input type="checkbox"/>
	situaties waarin de begrippen kopen, betalen, geld, duur, gebruikt worden	<input type="checkbox"/>
tijd	verkennen van de indeling en verloop van de dag en de namen die we voor de verschillende momenten gebruiken: ochtend, middag, avond, nacht	<input type="checkbox"/>



Voor aanvang groep 1 heeft de leerling minimaal ervaring opgedaan met...		
	navertellen van gebeurtenissen in de juiste volgorde	<input type="checkbox"/>
	betekenisvolle alledaagse situaties waarin taal en begrippen voorkomen die te maken hebben met tijdsbeleving en tijdsbesef: lang, kort, even, snel, nu, toen, straks, vroeg, laat	<input type="checkbox"/>
	betekenisvolle situaties waarin de klok een rol speelt: de klok waarop we aan de wijzers zien dat het later wordt en hoe laat het is (of het al tijd is voor ...)	<input type="checkbox"/>



Domein Meetkunde		
oriënteren en lokaliseren	luisteren naar en nadenken over meetkundige begrippen als voor, achter, naast, in, op, boven, onder, dichtbij, ver (bijvoorbeeld in voorleesverhalen en prentenboeken)	■
	luisteren naar en nadenken over meetkundige begrippen in relatie tot zichzelf en ten opzichte van zichzelf (het eigen lichaam)	▣
	praten over concrete voorwerpen en situaties die niet direct zichtbaar zijn (voorstellingsvermogen) (bijvoorbeeld over speelgoed thuis of voorwerpen in de speelzaal, voorwerpen achter de kast)	■
	aanwijzen van voorwerpen in de ruimte, en ook met de ogen dicht wijzen waar deze voorwerpen zijn	□
	bekijken van platen en aanwijzen waar wat te zien is (waar zie je de hond?)	□
construeren	bouwen en construeren met materiaal (duplo, blokken, rails, kapla en ander bouw- en constructiemateriaal)	■
	namen van basisvormen (driehoeken, cirkels/rondjes, vierkantjes)	■
	namen van minimaal de basiskleuren (rood, blauw, geel, groen)	■
	groeperen van voorwerpen op kenmerken (kleur, vorm) (bijvoorbeeld met Logiblocks: zoek alle driehoekjes)	■
	vouwen met vouwblaadjes/papier	□
	construeren met klei/plasticine/brooddeeg	□
opereren met vormen en figuren	bekijken van en spelen/experimenteren met schaduwen	□
	bekijken van spiegelingen, experimenteren met spiegelen (het eigen lichaam, voorwerpen)	□
	maken en namaken van vormen en patronen (rijgen, stempelen, kleuren, mozaïek- en kralenplankfiguren (na)leggen)	□



Sociaal-emotionele ontwikkeling aanvang groep 1

Het kind...		
Domein Zelfbeeld/ Ontwikkeling van identiteit	benoemt zichzelf als 'ik'	<input type="checkbox"/>
	gebruikt en begrijpt het woord 'wij'	<input type="checkbox"/>
	ontdekt de verschillen en overeenkomsten tussen zichzelf en de andere kinderen in de groep	<input type="checkbox"/>
	toont non-verbaal eigen gevoelens	<input type="checkbox"/>
	kan basisemoties onderscheiden	<input checked="" type="checkbox"/>
	krijgt controle over zichzelf	<input type="checkbox"/>
Domein Ontwikkeling van zelfstandigheid	voelt zich op zijn/haar gemak in de eigen groep	<input checked="" type="checkbox"/>
	durft te experimenteren/ probeert nieuwe dingen uit om grenzen te ontdekken	<input type="checkbox"/>
	weet dat 'nee' zeggen een reactie oplevert van de ander	<input type="checkbox"/>
	kan aangeven dat het hulp nodig heeft	<input checked="" type="checkbox"/>
	wil graag dingen zelf doen	<input type="checkbox"/>
	leert ervaren wat hij/zij al kan	<input checked="" type="checkbox"/>
	kan zich waarschijnlijk grotendeels zelf redden	<input checked="" type="checkbox"/>
	helpt actief mee met het opruimen van de gebruikte materialen	<input type="checkbox"/>
Domein Sociaal gedrag/ ontwikkeling van sociale vaardigheid	kijkt veel naar andere kinderen	<input checked="" type="checkbox"/>
	deelt ervaringen met een ander	<input checked="" type="checkbox"/>
	probeert om met andere kinderen te spelen	<input checked="" type="checkbox"/>
	kan al een beetje met andere kinderen iets delen	<input checked="" type="checkbox"/>
	neemt een afwachtende houding aan bij het samenspel	<input checked="" type="checkbox"/>
	zorgt voor andere kinderen	<input checked="" type="checkbox"/>
	kan anderen al een beetje helpen en vindt dat ook fijn om te doen	<input checked="" type="checkbox"/>
	kan van tijd tot tijd op zijn/haar beurt wachten	<input checked="" type="checkbox"/>
	denkt en handelt nog vanuit zichzelf bij wat mag en niet mag	<input checked="" type="checkbox"/>
staat open voor nieuwe situaties en opdrachten	<input type="checkbox"/>	



Het kind...		
	kan eenvoudige gevoelens bij anderen waarnemen (inschatten)	■
	begint bewust patronen te ontdekken in het eigen gedrag en het gedrag van anderen	□
	toont belangstelling en sympathie voor andere kinderen	■
	accepteert dat het niet alles even goed kan	□
	maakt aan een ander kind duidelijk wat hij/zij wel/niet wil	■
Domein Werkhouding en concentratie	denkt en reageert vooral intuïtief	□
	heeft plezier in het leren van nieuwe dingen	□
	kan rustig werken voor een kortdurende periode	□
	probeert zelf problemen op te lossen tijdens het werken	□
	kan een bekende opdracht die duidelijk is, zelfstandig uitvoeren	□

